

PĒC AURORA IESKATIEM UN VIŅA SAGATAVOTĀ «ZEMTURIM» VARIANTA PUBLICĒJAM VIENU NO GRĀMATAS NODĀĻĀM
ANDRIS VĒJĀNS

RĀZNAS ATBLĀZMA RAKSTU LAPĀS

Nobeigums. Sāk. 2.lpp.

un pacēlās pāri Dubuļu apvāršiem, tur tālāk aizgrima aiz Liepukalna.

Es esmu kopā ar Rāznu raudājis, pēc kara skatot, kā izput viensātas, uz kurām tika liktas tīk karstas ceribas. Kā mauroja gotiņa, atrauta no ierastā klāva un slaučējas siltuma, un cik smagi nopūtās saimniece, šķiroties no savas pienu devējas brūnajās! Pamestās mājas, kuru logi aiznagloti ar dēliem, atgādināja aklas ubadzes, kas pazaudejus meitas un dēlus.

Pie mašīnu un traktoru dārdiem, degvielām un cīlām nevarēja pierast Rāznu ūdeni. Vajadzēja jau, vajadzēja nākt talkā šoferiem un mehanizatoriem, lai viņus nomazgātu un noskalotu dubļus no arklu vilceju milzīgiem riekiem, sestdienas vakaram nācot. Bet ezers pamazām pats kļuva slimīgi plankumains, skaistie ūdensroži liči sāka izgarot veciem mārkniem līdzīgu dvingu. Gleznainie, skalbēm rotātie krasti patālāk no šosejām nereti pārvērtās par atkritumu izgāztuvēm un mēslu bedrēm.

Vai jūs domājat, ka ezeram nesāp? Palūkosimies saules rieta, kad vilņos iegulstas rēgaini sarkana blāzma, kas pieteic skarbi vējainu dienu, un redzēsim, ka pāri dzelzēm nevis slejas un aug bangas, bet asinjo brūces. Un kad ziemas salā plīst, dobji dunēdams, ledus, vai mēs nesadzīdam vaidus?

Ezeram sāp. Tāpat kā man, kā tev, kā mums daudziem. Un varbūt tāpēc, kad man reiz nāksies lidot pasaule, no desmit kilometru augstuma Rāznu ezers zem lidmašīnas spārna atspīdes kā dzīva zemes sirds. Kad allaž atcerēšos dienasvidu Mākoņkalna pusē, kad esmu tur bijis viens pats, apgūlies krastā starp kaķēdiņām un gaiļapiešiem. No ganībām lopī sadzīti laidošiem, un vēsma noglāsta niedrēm pūkainās bārkstis.

*Smeļu lāsi dzīlēs,
Bagātāko pūru:
Sirds, kas savu Rāznu mīlēs,
Sasniedz pašu jūru.*

Kad četrdesmito gadu beigās tēvs mani no Dubuļiem veda uz Rēzeknes staciju, pie Rāznu picturējām. Padzīrijām zirgu. Tēvs aizpīcēja, braucīja rūsgānā ūsas un, ezeru vērodam, vaicāja: «Nu kai, leidzeigs jyrai?»

Un vēlāk, kad mēs ar viņu bijām aizbraukusi pie jūras Pumpuros, mans no arkla atrautais arājs Geronims Jezupa dēls Kalnačs, skatoties tumstošos apvāršos, sacīja: «Izayer kai mežs. Kai ruduši sējai gotova zeme.»

Ar māti notika citādāk. Viņa bija sapnotāja. Dvēsel — mākslinieci vāi dzīniece. Izaugusi netālu no Rāznu. Gribēja, loti gribēja to reiz salīdzināt ar jūru. Vēlējās pati pārliecināties, vai tas tā ir. Bet...

Pie jūras abi atnākuši esam.

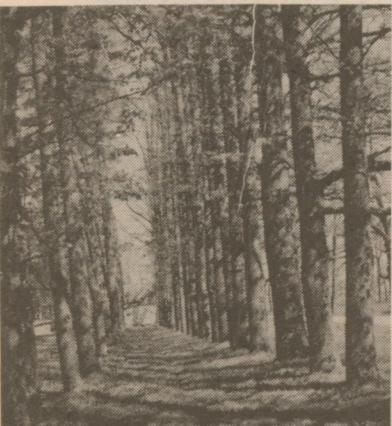
— Kur apvāršu, kur liedags, kuģi kur?.. —

Man taujā čukstot mātes bālās lūpas,

Un acīs nespīd dienavida ezers,

VIDSMUIŽAS AINIŅAS

«Zemturis» jau jūsmojis par Latgales dabu un apdzivotajām vietām, šoreiz mazliet pastāgvāsim pa bijušās Vidsmuižas (vidū starp Borhu dinastijas muižām Preiļos un Varakļānos) un tagadējo Galēnu vēsturisko seno centru. Attēlā pa kreisi —

Nedz ausmā viegli norcibusi selga.

Tin miļo skatienu tik bieza migla, Un divas asaras kā divas māsas Ar jūras rūgtiem viļņiem sastopas.

Tev acīs jūru nerēdzēšu, māt.

Kā es viņu un sevi varēju mierināt? Tikai spēju šīs rindas par mātes acīm uzrakstīt tajos pašos piecdesmitajos gados. Viņa pēdējā aizgāja no mūsu mājām. No bērnības un jaunības zemes, no Rāznu šķiroties, plakstos pēkšņi iekrita rudens tumsa. Un neatkāpās vairs, rīta ausmai atgriezoties.

3

Rīta ausmai atgriezoties, Rāznu ezers vienmēr palūkojas visapkārt, pārbauda, vai savā posteņi atrodas Mākoņkalns, vai tiklus pārlūkot nāks zvejnieki, vai kalnā kāps ruduši sējēji. Ieraudzījis steidzīgus gājējus, tālumu meklētājus, brīdi apturēs viņus, kaut ko sirsniņu iečukstēs ausi. Katram savu sakāmo. Un vienīm kopīgu. Lai pasveicinām jūru.

Latgales cilvēki, būdami praktiķi un romantiķi reizē, tāpat kā Rāznu ezers, allaž ilgojušies pēc jūras. Par tās krasta klints izturību saviem kaimiņiem zemniekiem stāstīja un dziedāja jau Piters Migliniks. Viņš sābrus mudināja būt tikpat stipriem pārbaudījumos un negaisos.

Aizgājuši pie jūras, mušu cilvēki to nereti gribējuši un mēģinājuši salīdzināt ar Lubānu, Siversu, Cirmu, ar Nirzas un Ludzas ezeriem. Bet vistuvāks jūrai (jā, varbūt pat pašam okeānam), vislīdzīgāks, visradniecīgāks bija un palika Rāznu ezers. Kā milzīgs, pret debesīm pārversīs zvans, tas līcis ietrisēties cilvēku sirdim, rudzupukēm un zvaigzniem.

4

Bet kurš pirmsais dzimtās valodas melodiski trausmais rītmos pacēla Rāznu elpu, smiekus, raudas un nopūtas? Kas pirmsais raudzīja uzminēt ezera noslēpumaino dvēseli? Pūlējās atsegā tā miglājus un centās atklāt ezera burvību un bardību?

Tā bija meitene. 1891. gada 11. septembrī Sakstagala Garančos dzimus, ar Rāznu bērnībā agri sastapies Konstance Daugule. Viņai vēl bijušas divas vecākas māsas — Matilde un Viktorija. Bet Konstance, vēl sīka meitene būdama, sākusīs patstāvīgas gaitas.

Viņas kruštēvs baznīckungs Felikss Boļeslavss Laizāns, kas darbojās Malnavas, Baltinavas, Rundānu, Rāznu krastu Dyužgola un citās draudzēs, Konstanci ar māsicu Vivicentu Rauduli uzņēma savā paspārnē. Laizāns bija Pētera Smelters draugs. Viņi, Franča Trasuna mudināti, vāca tautas gara mantas Krišjānu Barona un Visendorfa dānu izdevumam. Līdz 1915. gadam Felikss Laizāns bija apzinājis ap 2500 tautasdīzīsmas un tikpat daudz pasaku, parunu, mīklu.

Tradīciju dzīvā balss un atbalss, Rāznu atvari, teiksmas par dūmakās aleja parka malā, pa kuru gar tagad izde-molēto luterānu baznīcu (attēlā pa labi apakšējā kreisajā stūri) varēja nonākt muižas ēkā (mazliet samanāma šī attēla labajā malā), kura vēl saglabājusies labā stāvoklī, jo tajā dzīvo cilvēki, pie centrālā diķa un citām agrākām apbūves ēkām. Prickšplānā šajā attēlā trīs ozoli, iestāditi par godu valstsvīriem — K. Ulmanim, J. Balodim un V. Rubuļam. Laukuma viņā malā pacēlās stalti sarkanu kieģeļu katoļu baznīcas torni un zvanīciņu kreisajā malā (attēls pa labi augšā). Vēl griežoties tālāk pa labi atkal acu priekšā parādas parks, bet pie tā — piemineklis otrajā pasaules karā kritušajiem lidotājiem V. Košukovam un citiem krievu karaviriem.

Vēlējāt netālu bija vēlēšanās uzcelt bērnu dārzu (pašlaik pamests novārtā) ceļa (ielas) otrajā pusē, kur deviņgadīgā pamatskola, stāv Līvānu māju būves kombināta dzīvojamās ēkas, saimniecības būves, vēl pie citas ielas aiz pagasta nama — bijusi putnu serma, mehāniskās durbnīcas.

Tagadējā Vidsmuiža bagāta kontrastiem, te sastapšies gan muižu laiki, gan attīstītā sociālisma celtniecība, gan mūsdienu pamestība.

A. MEŽMAIĀ foto

iegrimušo Mākoņkalnu un dažādas legendas — tas viiss dzīvoja vienu viet folkloras krājēja prāvesta mājās. Plebānijā. Tur grāmatu plauktos glabājās Adama Mickēviča poēmas un Henrika Senkeviča vēsturiskie romāni, Valterā Skota sējumi. Pie prāvesta Laizāna nereti ciemojās Francis Trasuns, Pēteris Smelters un Nikodemus Rancāns. Ari Francis Kemps šad un tad te iegriezās.

Vai meitenes sīrds varēja palikt vēsa un neatsaucīga, kopš astotā dzīvības gada rītus sagaidot un dienas pavadot šādā poētiski romantiskā un nacionālā gaisotnē?

Sasniegusi divpadsmit gadus, Konstance devās uz Pēterpili, kur apmeklēja tolaik latgalu aprindā populāro Sv. Kates progimnāziju. Tur mācījās ne tikai vairāki velāk plaši pazīstami garīdznieki un sabiedriski darbinieki, bet šo skolu apmeklēja un beidza arī laicīgās intelīgences pārstāvji, piemēram, Antons Skrinda, Juris Pabērs un citi.

Kad tikko sabiedriskajai dzīvei sākā rosīties latgalu Pēterpili un dzima Latviešu muzikaliskā biedrība, Konstance bija visur klāt. Vēl drukas aizlieguma periodā viņa piedalījās nelegalā jaunatnes pulciņā «Gunkurs» un ar kruštēvu Felikss Laizāna piepalīdzību pat materiāli atbalstīja Kempu, lai varētu iznākt hektografēts izdevums «Zvaigzne» (1903).

Ar visu Latgales meitenes sajūsmu un aizrautību viņa atradās pirmajos piepalīgos sarīkojumu sagatavošanā, kora mēģinājumos, teātra spēlēs. Viss te bija tik neparasts un interesants! Pat Ķevas ūdeni atgādināja Rāznu spoguļus un negaisa dunu. Varbūt jau tad atsaučīgās un uzņēmīgās Konstances dvēselē atmiņās iešūpojās teikumi par bērnības ezeru?

*Plotais, lapnais Rāznu azars,
Munas dzimtīnes krōjums,
Muna ocu atpyta.*

Tovi vilni pī smilšainos molas pīmileigi glaužās un pī akmiņainim krostīm ar dusmēm laužās.

Piles kolns par vysim kolnim un kalnēm augšokās.

Saulē, radzādama ūtru sauli, sylde un zylynoj azara mugorū un syuc velgmi nu jo kryutim, valk tur, augšok uz sauli, slacynoj teirumus, un zemes orojī soka:

Rāznu mōkuļs jau vērsu mōcas.

Rāznu azars, kai tei vīna breinum-lela zīvs, kust un lūkās saulē, speid un vyzuloj sudobrānumā zveinim.

Taišni sauvenī tū sudobru smaltu un uz vāsim vīnīm leigotu storp saules un yudiņu jyuru.»

Konstance Daugule, Franča Kempa uzstācīgā līdzgaitniece un centēnu atbalstītāja, atstājusi gaišu atblāzmu mūsu novada atmodas palu straumēs. Nekādi vēlākie negaisi padebesi, kas vēl nav izkliduši un joprojām draudigi rēgojas apvāršos, nespēja nomākt un aptumšot pirmos brīvības ilgu starus. Viņas daļējades pirmie pavasara ziedi blakus ciitu vasaras un

rudens puķu krāsām klusi ievijas Latgales vārda mākslas vainagā.

Vladislavs Lōcis pats sakārtoja un Vācijā laida izlasi «Drāmas» (1977), kur varam lasīt Marijas Eglājas un Pētera Kalniņa, Madsolas Jōņa un Norberta Neikšāniša, Annas Dimante, Ontona Zvīdras un Artura Rubeņa lugas. Izrādās, ka Latgalei ir ne tikai pāris dramaturgu, bet redzamis pat vesels dramaturģijas lauks. Ne jau pārkar košs un ražens, kā jau vēl gruždošā lidumā radies. Un te pirmajā vietā ieraugām Konstanci Dauguli ar viņas «Gūnigrāku».

Laikraksts «Mōras Zeme» (1991, 23) pilnībā pārpīcējis viņas līrisko fantāziju «Rāznu azars». Un mēs atkal dzirdām tā pirmās apdziedātājas balsi: «Plotais, lapnais Rāznu azars...»

5

Plotais, lapnais Rāznu azars....

Pat nepazīdami Konstanci Dauguli, tik daudzi ir klusi, kā lūgsu skaitot, čukstējuši šos vārdus, gan aiziedami svešumā, gan pārnākdami mājās.

Kad Rēzeknē kādi svētki, mēs izraujamies no kājadas un burzmas, un raujamies pie Rāznu. Lai atspīrgtu, paklusētu, pasapņotu, lai sastaptos ar Lielumu.

Rēzeknes 750 gadu jubilejas reizē dzījnieki tur bija kopā ar māksliniekiem. Un Gunārs Krollis uzsaucā mums: «Es arī gribu būt rāznotāju saimē. Nodibināsim šādu brālibu.»

I Pasauļes latgalu konferences starplaikā mēs no gudrām un garām runām uz brīdi pamukām pie Ēvalda Vasīlevska ceplā sāniem Akminīšos. Kā Mākoņkalna burvis, pret Rāznu zilgini pacēlis, viņš turēja rokās tumšus māla podus. Trimdiņeks Valdis Zeps, rakstnieks un valodnieks, veroties traukos, meistarā un ezerā, sacīja: «Es domāju, ka te nekā vairs nebūs. Bet skatos; Latgale dzīvo.»

Rāznu ezers atmirdz gleznās, skan mūsu sirdis, dziesmās un dzējā. Vienu no skaistākajiem dzējoliem tam uzrakstīja Broņislava Martuževa.

Pērkona bargums pār ezeru.

Zibeju zobiņi vīļus dur, lūstot pret mugurām salnām.

Sešpārpains dusmības enģelis,

Ciemātu putekļos notriecis,

Krustus met Mākoņu kalnam.

Debesu Rāzna gāzdamās šalc,

Kēruba tutenis niedrēs cērt balts,

Ēzera negarūs kapā.

Uzņem jē mani šai kļajumā,

Tumšīlā apmetņa pajumā,

Zosnas Dievmātes labā!

Liec man būt niedrē pie ūdeņiem

šiem,

Priedei uz šejienes kapkalniem,

Izturēt aukas un brāz

A. ZAĻAISKALNS

EVELĪNA UN MĀTE

Uzmodināja vecāku skandāls. Mātei bija paradums garo un vienmuļo dienu iesākt ar jestrūnātām sildīšanu, svētās tēvs ne reizi netika gudras, kas slēpās aiz frāzēm par naudu, iekdienas biznesu, kādu pirkumu, ģimenes attiecībām vai kādu citu, tikpat no pietri tveramu lietu. Viņš centās izprast un izskaidrot sev un atvairīt apvainojumus. Ak, ne jau tas mātei bija vajadzīgs. Viņš kērās pie absurdākiem argumentiem, alkatīgi meklēja, kur vēl iedurt savu vārdu nazi, kā pielet ugunij kodigāku cīlu, līdz nabaga tēvs vairs nevaldīja pār sevi:

— Pasaki, ko tev no manis īsti vaja-ga? Gribu mieru mājās, mierīgi aiziet uz darbu! — Viņš kliedza pilnā balsi.

— Ko paliec traks? Ar tevi jau nevar parunāt kā ar cilvēku, — māte bija apmierināta ar rezultātu.

Tēvs aizskrēja kā sadedzis, bez brokastīm. Paticēbu sakot, šajā namā tās sen jau negatavoja. Tēvs iztika ar tējas glāzi, bēri, katrs sev gatavoja rīta kafiju. Māte darbojās kopš pulksten septiņiem no rīta, bet ar ko — neviens no ģimenes tā arī netika gudris.

Kad pienāca laiks Evelīnas brokastīm, māte bija jau pēckā virtu-vē un vārja putru. Izdalījās šķērns smārds, no kura cītkārt medainai smaržīgajai koka mājā oda kā lētas zupas virtuvē. Brālis vannas istabā kraukājās — viņam bija iekaisuši elpošanas ceļi, rīta tualeti nevarēja veikt bez klepošanas, ristūšanās un krēpošanās.

«Kas viņam kaitēja?» — Evelīna

domāja. — Būtu jāparādas ārstiem». Māte pa to laiku beidza savu rituālo vārīšanu, vajadzēja pagaidīt, kamēr atgriežas skabeklis, tad varēs padzert kafiju. Tomēr māte, paredzēdama, ka Evelīna tūlīt pat ieradīsies virtuvē, nedevās vis uz kūti, bet gaidīja. Kā negribējās viņu redzēt mūžam aplūkušās biksēs ar neiztrūkstošo pilīnu pie iekaisušā, garā deguna.

Evelīna pēckārī sajuta bezspēku, vecāku skandālu uz viņu iedarbojās graujoši. Kad tēvs traikoja dusmās, viņa, sažņaugusi sasvidušās delnas, visiem spēkiem centās valdīt augstspriegumā pulsējošo augumu.

Māte cepta pankūkas. Pēckārī tā sagrībējās to! Vēders bija galīgi tukšs un priešā gara darba diena...

— Neāberē uz pankūkām — tās sev cepu! — Kā uzminējusi meitas domas, māte paķera šķīvi un noslēpa sev aiz muguras.

Evelīna ātri padzēra kafiju — tā bija auksta un nespēja aizpildīt lielo tukšumu vēderā. Sāpēja galva, trīsēšana ķermenī negribēja riņķies. Viņa gaja ātrā soli, neskatīdamās uz pretīmācējiem. Rīta zilais gaiss bija tīrs, dzidrs un skanīgs, tas deva spēkus. Viņa varēja uzsmādīt ar savām spilgti krasotājām lūpām! labrit!

***

Darbs beidzās pulksten astoņos vakarā. Likās, ka Evelīna viena pati dzivotu pilsētā — tik tukšas un tumšas bija vienmūžas ielas. Pare tam garām pabrauca policijas automašīna, apgaismodama ceļu.

Kad Evelīna pavēra mājas durvis,

uz slickšņa uzvēdīja «cepta upura» šķērmais smārds — tātad māte gatavojusi vakariņas. Tūlīt doties uz kafejnīcu, vai pagaidīt? — atnācēja prātoja. Tas, ka māte neļaus piedalīties šajā «vakarēšanā» bija skaidrs, taču tāk tumšā vakarā nekur negribējās iet. Bet ne atvairīt, ne paciest paredzamo uzbrukumu arī nebija spēka. Viņa kabatā sagrabināja dažus santūmus un nolēma nemanīta izslīdēt laukā.

— Evelīna! — no virtuves atskanēja spalga balss. — Tev nu galīgi, manu bēriņi, zudusi apziņa un kauna izjūta — brokastu tasīte kopš rīta nav izskalota!

Evelīna satrūkās kā dzelta, kaut kas tramīgi sāka pulsēt denījos — viņa steidzās izmazgāt krūzīti.

— Zini, Evelīn, — māte kā vienmēr grāba nez no kura gala, — mani manos sešdesmit vēl mīl, bet tevi, manu bēriņi, taču neviens! Visā pasaulē neatradīsi, kas milētu...

Mātes bezkrāsināīs zīvs acis raudzījās tukšumā un tālumā.

— Un ja tu, manu bēriņi, nebūsi tā, kas man ar tēvu ūdens glāzi vecumā piešķirts, kam tad tu vēl būsi derīga? Tu..., — māte te piesauca smagāko apvainojumu, kāds bija viņas ars.

Sazinās no kuriences Evelīnā radās dzelzāins spēks — augumā, rokās, dūrē: asi un smagi zvēla pa mātes trūlo seju. Pie acīm tai uztūka zilums. Māte ar piedurknī noslaucīja degungalu kā to tik būtu gaidījusi, iekaisums sulloja vēl vairāk un muša bija uztupusies uz vāts...

Evelīna negaidīja, kamēr ieradīsies tēvs, kā nākusi no darba mētelī un brūnajā beretē izgāja nakts tumsā...

pārvērstas par akmeņu lauztuvi — arī šis vandālisms pārtraukts uz cilvēku sūdzību pamata. J. Ungers tādu «netasīniņu» nevarēja ne saprast, ne izturēt, kad kamerā atnesuši viņam ēst, nolauzis karotei kātu, pārgriezis ar to sev rīkli un nomiris. Komunisti parasti visiem saviem darbiniekiem rīkoja atceres un goda dienas, Ungers netika pieminēts — it kā viņa nemaz nebūtu bijis. Vēlāk stāstīja, ka apcietināts tīcis ne par pieminekļa gāšanu un drupu postišanu, bet valsts naudas piesavināšanu.

Mūsu vietējo skolotāju Šimanoviču no Lendžiem izveda jau agrā pavasarī, vēlāk pie viņa aizbrauca sieva pati. Sibīrijā iedzīvojušies un nav gribējuši atgriezties dzimtenē. Daudzi tāka nobendēti uz vietas čekas pagrabos.

Pilsētnieki stāstījuši, ka kopš februāra upē plūdis sarkans ūdens un sievietes nav varējušas izskalot drēbes. Milicija un čeka bija ierīkojušas bijušā Sacīmas deputāta Bēķera mājā, kurš to cēlis par nobēdīto valsts naudu, apakšā bija lieli pagrabi, čekisti no iekšpuses durvis apšūvuši ar kūdras plāksnēm, lai skaņas netiku cauri, nebūtu dzirdzami cilvēku vāidi un kliedzieni. Vienus kēruši uz ielām, citus vākuši no mājām, citiem sūtījuši pavēstes, lai ierodoties uz dzīvības apdrošināšanu. Tie mocīti arī ielas otrā pusē, kur agrāk bija virsnieku nams — no turienes kliedzēji bijuši dzirdami uz ielas.

Manu tēvu čekas aģenti notvēra tirgū, ejot gar veikalui paprasījis ielaist tājā — lāvuši. Šis pie otrām durvīm ārā, prom pēc zirdziņa un atpakaļ uz mājām. Tomēr viņu apcietināja 1945. gadā un septiņus gadus novergoja Urālos. Kā saka, no zvana līdz zvanam. Tantes vīrs bija devies pēc papirosiem uz kiosku un neatgriezās. Kad ienāca vācieši, viņu atrada starp mocekļiem. Atkāpjoties no Maltais čekisti nošāva piccus cilvēkus, starp tiem arī manas nākamās sievas tēvu, kurš bija bezzemnieks rentnicks.

Ierasties kādā, agrāk bijušā apdrošināšanas iestādē cilvēks pavēstēs laipni aicināts, bet, kad ieradies pēc noteiktās adreses, tā nokļuvis spīdzinātāju rokās. Tā

Arī tā kam nav bolsa, pēc trešīs pudeles dzīd.

***

Sivastāv! Jo nadūsi vēl klōt zyrgu ar aizjugu, tod es jamu tikai toju jaunokū meitu.

***

Na jau tikai nu nūsabešonīs molīceļās stōvus, bet dažkort arī nu radzītā.

A. BUDŽĒ

+ KAZIMIRS MONČINSKIS

(dz. 1928. g. 12. II — ord. 1950. g. 26. II — mir. 1996. g. 1. VIII)

Viņš bija dzimis 1928. gada 12. februārī Krāslavas rajona Beresnes Rom. — kat. draudzē ticīgā poļu ģimenē. Pēc Krāslavas vidusskolas beigšanas jauneklis iestājās Rīgas Garīgajā semīnārā, kur gatavojās Priesterības sakramento sanemšanai no 1946. līdz 1950. gadam. Šajā gadā 26. februārī metropolīts Antonijs Springovičs viņu kopā ar Albertu Leitānu (1928—1982) un tagadējo Rīgas Svētā Antona baznīcas prāvestu monsignoru Jāni Vaivodu savā privātkapēlā ordinēja par priesteriem.

Kazimirs Mončinskis savu primīcijas dievkalpojumu noturēja 1950. gada 3. martā Dagdas baznīcā, piedaloties vienīgi toreizējam dekānam A. Vaivodam.

Jaunā priestera pirmā darbavietā bija Rīgas Svētā Jēkaba katedrālē par vikāru, apkalpojot arī Siguldas, Limbažu, Mazsalacas un Rūjienas draudzes. Šeit viņš kalpoja no 1950. gada 18. marta līdz 27. septembrim.

Sākoties jaunajam mācību gadam Rīgas Garīgajā semīnārā, ar 1950. gada 27. septembri K. Mončinskis tika ieceļts par Rīgas Svētā Franciska baznīcas vikāru un lektori Garīgajā semīnārā. Sešus gadus dedzīgais un Kristus mīlestības gara pārņemtais lektors mums mācīja poļu valodu, ievadu kristīgajā ticībā, vadīja mūsu garīgo dzīvi.

1956. gada 28. martā viņu pārcēla par Rīgas Svētā Jāzepa draudzes prāvestu, kur viņš kalpoja līdz 1958. gada 13. janvārim. Nākošā darbavietā bija Rēzeknes Jēzus Sirds baznīca (tagad katedrāle), kur K. Mončinskis kalpoja līdz 1960. gadam. Tālāk mēs viņu sastopam par prāvestu Landskoronā (Šķauņē), kur viņš līdz 1963. gada 14. martam pildīja draudzes gana pienākumus. Dažus mēnešus viņš kalpoja Vidzemes vīzā, bet no 1963. gada 5. jūnija līdz 1966. gada 20. aprīlim bija Barkavas draudzes prāvests.

Lielis pavērsiens priestera K. Mončinskā dzīvē bija 1966. gada 20. aprīlis, kad viņš kā pirmais misjonārs no Latvijas pēc garīgās priekšniecības ierosmes devās uz Ukrainu. Dodoties tālajā un nezināmajā ceļā K. Mončinskis nezināja, ka tieši pie Ukrainas tiegajiem paies viņa mūža lielākā un

atbildīgākā kalpošana. Viņš Ukrainā kalpoja Samboras draudzē, arī Lvovas Svētā Antona baznīcā, bet pēdējos gados tikai Lvovas Svētā Antona draudzē. Tālu no dzimtenes viņš atzīmēja savas priesterības 25 gadu jubileju 1975. gadā.

Pēc 25 nokalpotiem gadiem misiju zemē viņš 1991. gadā atgriezās Latvijā. Bija sagatavoti jauni priesteri, kuri dedzīgi uzsāka kalpojumu savā dzimtenē.

Latvijā K. Mončinskis no 1991. gada 18. jūnija kalpoja par prāvestu Rīgas Kristu Karaļa draudzē, apkalpodams arī tiegās Saulkrastos.

Smagā un neārstejamā slimība, kaut arī bija veiktas vairākas operācijas, nenesa veselības uzlabošanos. Apgādāts ar svētīem sakramentiem, viņš 1996. gada 1. augustā slēdza acis uz mūžu, lai, pārkāpot mūžības slieksni, ieraudzītu savu Pestītāju, kuram viņš bija uzticīgi kalpojis.

K. Mončinskis nodevās arī rakstniecībai. Būdams semīnārā lektors, viņš vairākkārt uzticēja man ielūkoties savos sacerējumos. Viņš atbalstīja katoļu presi. Ipaši liels ieguldījums bija pie «Katoļu Baznīcas Vēstneša» tapšanas, kur nelaikīs bija Šī laikraksta līdzautors. Lasītāji varēja iedzīlināties viņa garīgajās pārdomās un nereti saņemt atbildes uz dažādiem jautājumiem.

K. Mončinskā apbedīšana notika 6. augustā. Dievkalpojumā piedalījās metropolīts J. Pujats, bīskapi A. Justs un J. Cakuls. Visaizkustinošā bija redzētā padavītāju pulkā ar bijušo K. Mončinskā audzēkni, tagadējo Lvovas arhidiēces palīgīskapu V. E. M. Trofīmaku, kurš no Ukrainas mācījās Rīgas Garīgajā semīnārā un 1974. gada 26. maijā tika ordinēts Rīgā.

Skaistā un saulainā vasaras diena bija pulcējusi kuplū pavādītāju pulku. Nelaikīs neizcēlās ar kādiem lielīem un plaši saistošiem nopelnīem, taču tiecīgo ļaužu sirdīs viņš palikis ilgā piemiņā kā pazemīgs Dieva kalps. Lai Dieva mierā aizsauktais kalps dzīrdi savu Pestītāju (Mt. 25, 23).

— Tu godīgais un uzticīgais kalps. Tu biji uzticīgs par mazumu, es tevi iecelšu par daudzumu. Ieej savu Kunga priekā!

Pateicīgais audzēknis

TV
RAIDĪJUMU
PROGRAM-
MA

RAIDĪJUMU

PROGRAMMA NEDĒLAI

NO 2. LĪDZ

8. SEPTĒMBRIM

Pirmdiena, 2. septembris

19.00—19.20 «LTS ziņas»

Otrdienna, 3. septembris

19.00—9.20 «LTS ziņas»

Trešdienna, 4. septembris

19.00—19.10 «LTS ziņas»

Ceturtdiena, 5. septembris

19.00—19.20 «LTS ziņas»

Piektdiena, 6. septembris

19.00—19.20 «LTS ziņas»

Sestdienna, 7. septembris

19.10—19.40 Videofilma Tūrisms

ASV 5. sērija.

Svētdiena, 8. septembris

19.10—19.40